

PREMISELE DEZVOLTĂRII ECONOMIEI NAȚIONALE ÎN CONTEXTUL ADERĂRII LA SPAȚIUL ECONOMIC

ANTOCI NATALIA
Universitatea de Stat din Moldova

Integrarea economică regională este un factor care contribuie la ascensiunea globalizării, deoarece creează condiții pentru circulația liberă a mărfurilor, serviciilor, capitalului, forței de muncă și duce la intensificarea interdependenței economice a țărilor, la crearea unei piețe mondiale unice. Pe de altă parte, integrarea regională asigură participanților la acest proces un regim economic și comercial preferențial, ce atenuează anumite instrumente regulatorii universale (de exemplu, regimul comercial unic promovat de OMC).

Evoluția contemporană a relațiilor economice internaționale poate fi caracterizată prin tendințe contradictorii: de unificare și, totodată, de dezbinare. Vectorul centripet al mișcării este reflectat de globalizare; vectorul centrifug – de integrare regională și apropiere a țărilor vecine.

Pe site-ul MIEPO, se accentuează asupra faptului precum că, dintre statele CSI, Moldova are unul dintre cele mai liberalizate regimuri de comerț. Republica Moldova a semnat un șir de acorduri de comerț bilaterale și multilaterale, inclusiv Acordul privind Zona de Comerț Liber din cadrul CSI, Acordul de Comerț Liber cu Europa Centrală, Zona de Comerț Liber, Aprofundat și Cuprinzător cu Uniunea Europeană ș.a.

Teoria clasică a comerțului internațional spune că atunci când țările se specializează în anumite ramuri în care au un avantaj comparativ acestea trebuie să obțină beneficii din comerțul exterior. Însă, cum s-a dovedit pentru țările mici, dependența de un număr limitat de industrii, produse, sau de anumite piețe poate avea uneori consecințe fatale, situație care vizează nemijlocit și economia R. Moldova. Atunci când prețurile mondiale scad pentru anumite produse, sau cererea scade pentru anumite mărfuri sau din partea anumitor piețe, fluctuațiile de intrări de capital pot destabiliza situația economică din țară. Balanța comercială continuă să fie un indicator semnificativ pentru R. Moldova, aflată în tranziție spre economia de piață și care, în mare măsură, este importatoare de mărfuri. În prezent, țara noastră trăiește perioada unui deficit al balanței comerciale, care a continuat să crească, în anul 2009, până la 1 miliarde 980,6 milioane USD, cu 59,9% mai mult față de cel înregistrat în anul 2008. Dinamica creșterii exporturilor, de a căror stimulare este atât de preocupat Guvernul în ultimul timp, este de aproape trei ori mai redusă decât cea a majorării importurilor.

În acest context este evidentă impunerea reducerii acestui deficit în cadrul politicii comerciale a Republicii Moldova. Practica internațională arată că o țară cu un sold negativ al balanței comerciale, care se menține de mult timp, nu poate să-și păstreze suveranitatea sa economică, iar în RM deficitul comercial este în creștere începând cu anul 1994. Redirecționarea geografică a comerțului exterior al R. Moldova către Uniunea Europeană a căpătat o importanță deosebită pentru țara noastră, căci piața de desfacere europeană, datorită gradului înalt de dezvoltare, reprezintă una din cele mai atractive piețe pentru Moldova.

Mai mult decât atât, schimbările din plan economic intervenite la nivelul statelor dezvoltate continuă să se răsfrângă asupra creșterii economice a țărilor în dezvoltare/emergente. În același timp, criza financiară și economică mondială a demonstrat că o concentrare excesivă pe exporturi ca factor al creșterii economice nu este viabilă, întrucât vulnerabilitățile asociate deteriorării mediului extern se accentuează. Șocurile cererii și ale prețurilor din perioada 2008-2009 au avut un impact negativ deopotrivă asupra exportatorilor de produse primare și prelucrate.

Respectiv, Republica Moldova trebuie să se specializeze în producerea și comercializarea acelor produse/servicii ce contribuie la normalizarea balanței comerciale.

Evoluția comerțului exterior în anul 2012 a fost influențată de situația creată pe plan extern, în special în țările care sunt principali parteneri comerciali ai Republicii Moldova. Pe plan intern se menține dominarea în continuare a produselor necesare pentru funcționarea economiei, precum și celor destinate consumului populației. De asemenea, unul dintre factorii principali ce a influențat comerțul exterior a fost scăderea drastică a volumului producției agricole.

Lărgirea și diversificarea exporturilor din Moldova este orientată spre anumite piețe și generează o situație de risc și de nesiguranță. Astfel peste 53% din exporturile din Moldova au fost cauza principală a gravei crize financiare, care a afectat Republica Moldova și care a dus la incompetivitatea produselor moldovenești pe piața rusă, precum și la dificultățile de repatriere a mijloacelor bănești provenite din exporturi în Rusia. Drept rezultat al acestei situații dezastruoase, multe din întreprinderile din Moldova au devenit falimentare și situația economică s-a înrăutățit considerabil. Litvin amintește că criza din anul 1998 a arătat încă o dată cât de vulnerabil este exportul din Moldova și cât de stringentă este necesitatea existenței unui organism, care ar ajuta producătorii din Moldova în pătrunderea pe noi piețe de desfacere și ar definițiile strategice de dezvoltare a exporturilor din Moldova.

Organizația de Atragere a Investițiilor și Promovare a Exportului din Moldova are misiunea de a contribui, în mod sustenabil, la dezvoltarea economică a Republicii Moldova, prin consolidarea competitivității companiilor ce activează sau care intenționează să-și inițieze activitatea pe teritoriul Republicii Moldova, în ceea ce ține de diversificarea piețelor, creșterea exporturilor și dezvoltarea proiectelor investiționale pe teritoriul țării, în conformitate cu prioritățile Ministerului Economiei.

La fel, în *Strategia de atragere a investițiilor și promovare a exporturilor pentru anii 2006-2015*, se menționează că eliminarea tendințelor negative în sfera comerțului exterior este sarcina primordială a Guvernului. Problema principală rămâne a fi ridicarea eficienței producerilor existente și îmbunătățirea continuă a nivelului calității, însușirea noilor tipuri de producție și servicii, precum și diversificarea structurii exporturilor. Iar, pentru a asigura o creștere stabilă a exporturilor trebuie atrase investiții calitative considerabile în domeniile de activitate capabile să ofere producerea mărfurilor și prestarea serviciilor înalt competitive și solicitate pe piețele de desfacere externe.

Totodată, în analiza SWOT în domeniul atragerii investițiilor și promovării exporturilor din Republica Moldova ce face parte din Strategia sus-menționată se atestă că diversificarea slabă a piețelor de desfacere este una din părțile vulnerabile ale economiei moldovenești.

Tot în această ordine de idei, în această Strategie se accentuează că în scopul diversificării exporturilor de mărfuri și servicii din Republica Moldova se vor impune acțiuni de dezvoltare a cadrului juridic preferențial cu Uniunea Europeană. Pentru atingerea acestui obiectiv va fi necesar de a realiza recomandările UE pentru obținerea preferințelor comerciale autonome, precum și a Planului de acțiuni Republica Moldova - Uniunea Europeană. În acest context, vor fi activizate consultările și negocierile pe marginea regimurilor de comerț liber asimetric dintre Republica Moldova și Uniunea Europeană.

Trebuie de menționat că acesta este Strategia de atragere a investițiilor și promovare a exporturilor pentru anii 2006-2015, pe când Noua Strategie de Atragere a Investițiilor și Promovare a Exportului 2016-2020 abia urmează a fi adoptată.

Potrivit viceprim-ministrului Bride, în noua Strategie accentul se va pune pe optimizarea cadrului de reglementare, îmbunătățirea sistemului de dezvoltare a forței de muncă, sporirea calității infrastructurii, crearea unui set competitiv de facilități și garanții, consolidarea capacităților MIEPO.

E de remarcat că în Strategia de atragere a investițiilor și promovare a exporturilor pentru anii 2006-2015, se spune că pentru dezvoltarea

exporturilor mărfurilor și serviciilor competitive, Guvernul va promova următoarele acțiuni:

- extinderea comerțului cu mărfuri și servicii cu țările-membre ale UE și Europei Centrale și de Sud-Est;
- menținerea piețelor tradiționale în țările CSI și diversificarea exportului de mărfuri și servicii pe aceste piețe prin crearea unor rețele de distribuție eficiente;
- consolidarea bazei juridice și tehnico-materiale în domeniile standardizării și certificării mărfurilor orientate la export prin ajustarea la cerințele și normele europene;
- dezvoltarea infrastructurii sectorului de servicii;
- favorizarea apariției unor noi tipuri de servicii destinate spre export;
- asigurarea competiției în domeniul prestării serviciilor;
- continuarea acțiunilor promoționale a imaginii țării în străinătate, precum și a produselor și serviciilor autohtone orientate la export.

La 28-29 noiembrie 2013, la Summit-ul Parteneriatului Estic de la Vilnius (Lituania), Republica Moldova și UE au parafat Acordul privind instituirea Zonei de Liber Schimb Aprofundat și Comprehensiv, care reprezintă componenta esențială a Acordului de Asociere UE-RM și un obiectiv de bază în procesul de integrare economică europeană. Acesta presupune anularea sau reducerea treptată a tarifelor vamale de către ambele părți și eliminarea barierele netarifare.

Autorii studiului „Orientarea pro-europeană și comerțul exterior al Republicii Moldova” susțin că încercarea Kremlinului de a ruina economic Republica Moldova, în urma apropierii sale de Uniunea Europeană nu a dat rezultate, partenerul de care aceasta din urmă și-a legat destinele prin Acordul de Asociere semnat de curând furnizând o piață pentru produsele moldovenești mult mai avantajoasă și mai puțin capricioasă. Exporturile moldovenești au crescut chiar în valoare nominală, comparativ cu aceeași perioadă a anului 2013. Și totuși de multe ori schimbarea actorilor politici la Chișinău și București a adus cu sine și transformarea contextului, abordărilor, obiectivelor și mesajelor politice în ambele capitale. La Chișinău, PCRМ enunța mesaje și obiective ce prevesteau o predilecție pentru vectorul estic al politicii externe a R. Moldova:

- semnarea unui parteneriat strategic cu Federația Rusă;
- intensificarea integrării în spațiul CSI;
- aderarea Republicii Moldova la Uniunea Rusia–Belarus.

Parcursul european demarat de cercurile politice de la Chișinău cu câțiva ani în urmă, cu o categorică susținere populară, drum încununat de

semnarea Acordului de Asociere cu Uniunea Europeană în iunie 2014 la Bruxelles, îmbracă mai multe forme. Dimensiunea economică și, în cadrul acesteia, schimburile comerciale dintre cele două entități, cunoaște prefaceri importante încă din primele etape ale asocierii. Mai pregnant în primele luni ale anului curent, comerțul exterior al Republicii Moldova a cunoscut o reorientare formidabilă, dacă studiem datele statistice. Doi factori au contribuit la orientarea exporturilor și importurilor Republicii Moldova spre partenerii săi din vest. Primul dintre acestea este reprezentat de faptul că Acordul de Asociere semnat pe 27 iunie este însoțit de un Acord de Liber Schimb Aprofundat și Cuprinzător, care facilitează într-o măsură mult mai mare accesul mărfurilor moldovenești pe piața comunitară, scutite acum de majoritatea taxelor și aliniate legislației și condițiilor sanitare europene. Așadar, diversificarea structurii exporturilor, atragerea investițiilor străine reprezintă măsuri de primă importanță pentru redirectionarea geografică a comerțului exterior al Republicii Moldova către UE.

Referințe bibliografice:

1. Lobanov N. Integrarea economică regională: oportunități pentru Republica Moldova, *Studia Universitatis, Seria "Științe exacte și economice"* 2011, nr.2(42),
- 2.Regimul Comercial, Moldova Investment and Export Promotion Organization <http://miepo.md/regimul-comercial>
3. Oehler-Șincai I.M. Evoluții, mutații și tendințe în comerțul mondial cu bunuri. determinanți structurali și conjuncturali, Institutul de Economie Mondială, <http://www.iem.ro/fisiere/Sinteze-comunic%C4%83ri/M-oehle SINTEZA%20comert%20cu%20bunuri.pdf>
4. Roșca P. Diversificarea exporturilor Republicii Moldova, politici economice și financiare pentru o dezvoltare competitivă, Conferința științifico-practică internațională, Chișinău, 12 aprilie 2013,
5. Organizația de Atragere a Investițiilor și Promovare a Exportului din Moldova, Raport de activitate pentru 2014,
6. Hotărârea Guvernului Republicii Moldova Nr. 1288 din 09.11.2006 cu privire la aprobarea Strategiei de atragere a investițiilor și promovare a exporturilor pentru anii 2006-2015, <http://lex.justice.md/index.php?action=view&view=doc&id>
7. Rotari M. Noua Strategie de Atragere a Investițiilor și Promovare a Exportului 2016-2020 va fi adoptată până la finele anului, <http://oficial.md/economie/noua-strategie-de-atragere-a-investitiilor-si-promovare-a-exportului-2016-2020-va-fi-adoptata-pana-la-finele-anului>
8. Balan A. Eficientizarea structurii comerțului exterior al Republicii Moldova cu Uniunea Europeană, *Analele ASEM*, ediția a VIII-a,